PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

O‘ZBEKISTON – YUNESKO HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI VA STRATEGIK YO‘NALISHLARI

Beknazarova Nafosat Samadillayevna

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti

70220301 – Tarix (yo‘nalishlar va faoliyat turi bo‘yicha) yo’nalishi magistranti

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20055850

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi va YUNESKO o‘rtasidagi hamkorlikning institutsional shakllanishi, tarixiy evolyutsiyasi hamda hozirgi bosqichdagi strategik yo‘nalishlari kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqotda hamkorlikning ta’lim, fan, madaniyat, kommunikatsiya, nomoddiy va moddiy merosni muhofaza qilish, turizm-diplomatiya hamda sun’iy intellekt etikasi bilan bog‘liq yangi platformalari o‘zaro aloqador jarayon sifatida ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: YUNESKO, O‘zbekiston, madaniy meros, nomoddiy meros, ta’lim diplomatiyasi, barqaror rivojlanish, madaniy diplomatiya, Beruniy mukofoti, strategik hamkorlik.

РАЗВИТИЕ И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА УЗБЕКИСТАНА И ЮНЕСКО

Аннотация: В данной статье комплексно анализируются институциональное формирование, историческая эволюция и стратегические направления сотрудничества между Республикой Узбекистан и ЮНЕСКО на современном этапе. В исследовании сотрудничество в сферах образования, науки, культуры, коммуникации, охраны нематериального и материального наследия, туристической дипломатии, а также новые платформы, связанные с этикой искусственного интеллекта, рассматриваются как взаимосвязанный процесс.

Ключевые слова: ЮНЕСКО, Узбекистан, культурное наследие, нематериальное наследие, образовательная дипломатия, устойчивое развитие, культурная дипломатия, премия Беруни, стратегическое сотрудничество.

THE DEVELOPMENT AND STRATEGIC DIRECTIONS OF COOPERATION BETWEEN UZBEKISTAN AND UNESCO

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the institutional formation, historical evolution, and current strategic directions of cooperation between the Republic of Uzbekistan and UNESCO. The study examines cooperation in the fields of education, science, culture, communication, protection of intangible and tangible heritage, tourism diplomacy, as well as new platforms related to the ethics of artificial intelligence, as an interconnected process.

Keywords: UNESCO, Uzbekistan, cultural heritage, intangible heritage, educational diplomacy, sustainable development, cultural diplomacy, Beruni Prize, strategic cooperation.

Kirish: O‘zbekiston va YUNESKO hamkorligi zamonaviy xalqaro munosabatlar tizimida madaniyat, ta’lim, fan va kommunikatsiya sohalarining o‘zaro uyg‘unlashuvi asosida shakllangan murakkab hamda ko‘p qatlamli jarayon sifatida namoyon bo‘ladi. Mustaqillikdan keyingi davrda

O‘zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi davlat suverenitetini mustahkamlash, milliy manfaatlarni global gumanitar makonda ifodalash va tarixiy-madaniy merosni umuminsoniy qadriyatlar tizimiga integratsiya qilishning muhim instrumentiga aylandi[1]. YUNESKO bilan aloqalar bu jarayonda alohida o‘rin tutadi, chunki mazkur tashkilot o‘z mandatiga ko‘ra davlatlarning faqat tashqi siyosiy hamkorligini emas, balki bilim ishlab chiqarish, madaniy xilma-xillikni asrash, ta’lim standartlarini modernizatsiya qilish, ilmiy hamjamiyatlararo muloqotni kuchaytirish va axborot-kommunikatsiya makonida insonparvarlik tamoyillarini qaror toptirishga qaratilgan keng qamrovli me’yoriy platformani taqdim etadi[2]. O‘zbekiston 1993-yilda YUNESKOga a’zo bo‘lgani va 1996-yilda Toshkentda YUNESKO vakolatxonasi tashkil etilgani ushbu hamkorlikning institutsional poydevorini yaratdi; keyingi bosqichlarda esa bu poydevor milliy komissiya, davlat organlari, ilmiy muassasalar, muzeylar, oliy ta’lim tashkilotlari va jamoatchilik institutlari ishtirokidagi murakkab boshqaruv tizimiga aylandi[3]. Shu nuqtayi nazardan, O‘zbekiston–YUNESKO munosabatlarini faqat diplomatik protokol yoki madaniy tadbirlar yig‘indisi sifatida emas, balki milliy taraqqiyot modeli bilan global gumanitar me’yorlar o‘rtasidagi o'zaro tarjima, moslashtirish va institutsional uyg‘unlashtirish mexanizmi sifatida anglash zarur. Hamkorlikning dastlabki yillarida asosiy e’tibor O‘zbekistonning jahon madaniy makonidagi tarixiy o‘rnini tiklashga, buyuk allomalar merosini xalqaro miqyosda targ‘ib etishga, Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi tarixiy shaharlardagi yodgorliklarning umumjahon ahamiyatini asoslashga hamda merosni muhofaza qilish bo‘yicha xalqaro konvensiyalar bilan milliy qonunchilik o‘rtasida uyg‘unlik yaratishga qaratildi[4]. Bu bosqichda YUNESKO O‘zbekiston uchun global legitimatsiya maydoni, ya’ni milliy madaniy kapitalni xalqaro tan olish va ilmiy ekspertiza orqali mustahkamlash vositasi bo‘ldi. Biroq keyingi davrda hamkorlikning mazmuni sezilarli kengaydi: moddiy meros obyektlarini saqlash bilan bir qatorda nomoddiy madaniy meros, ijodiy industriyalar, muzeyshunoslik, madaniy turizm, maktabgacha va oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar, suv va ekologik xavfsizlik, raqamli transformatsiya hamda sun’iy intellekt etikasi kabi yo‘nalishlar ham strategik maydonga chiqdi. Bu o‘zgarish O‘zbekistonning xalqaro gumanitar siyosatida merosni statik saqlash obyektidan dinamik rivojlanish resursiga aylantirish tendensiyasi kuchayganini ko'rsatadi[5]. Ayniqsa, YUNESKOning Butunjahon merosi, Nomoddiy madaniy meros va Xotira dasturlari orqali O‘zbekiston tarixiy shaharlar, me’moriy ansambllar, og‘zaki an’analar, musiqa, raqs, hunarmandchilik va qo‘lyozma merosini xalqaro madaniy huquq doirasida himoya qilish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Bu jarayon mahalliy identitetni global madaniy muloqot bilan bog‘lash, turizmning barqaror modelini rivojlantirish va jamiyatda tarixiy xotira uzluksizligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, YUNESKO bilan hamkorlikning ijtimoiy ahamiyati ta’lim sohasidagi islohotlar bilan yanada kuchaydi. O‘zbekistonda maktabgacha ta’lim qamrovining oshishi, oliy ta’lim tizimining kengayishi, inklyuziv va sifatli ta’limga yo‘naltirilgan islohotlar YUNESKOning Barqaror rivojlanish maqsadlari, xususan SDG 4 doirasidagi tamoyillari bilan bevosita bog‘lanadi. Bu jihat hamkorlikning faqat madaniy emas, balki inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan ijtimoiy-institutsional xarakterini ochib beradi[6]. 2025-yilda YUNESKO Bosh konferensiyasining 43-sessiyasi Samarqandda o‘tkazilgani esa O‘zbekiston–YUNESKO aloqalarining yangi sifat bosqichini ifodalovchi ramziy va amaliy voqea sifatida talqin qilinadi. Bu hodisa O‘zbekistonning Markaziy Osiyodagi madaniy diplomatiya markazi sifatidagi mavqeini kuchaytirib, mamlakatning ta’lim, fan, madaniyat va innovatsiyalar bo‘yicha xalqaro kun tartibini shakllantirishdagi ishtirokini ko'rsatdi[7]. Shu bilan birga, Beruniy nomidagi YUNESKO–O‘zbekiston xalqaro mukofotining sun’iy intellekt etikasi bo‘yicha ta’sis etilishi hamkorlikning yangi intellektual paradigmasini yuzaga chiqardi: endilikda O‘zbekiston meros diplomatiyasi bilan bir qatorda global texnologik axloq, ilmiy mas’uliyat va fanlararo muloqotning ham faol subyekti sifatida maydonga chiqmoqda. Mazkur maqola aynan shu tarixiy-evolyutsion va strategik o‘zgarishlarni tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, unda O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligi milliy manfaat, xalqaro me’yor, madaniy xotira, innovatsion rivojlanish va barqaror taraqqiyot o‘rtasidagi murakkab o‘zaro ta’sir tizimi sifatida yoritiladi. Tadqiqotning

dolzarbligi shundaki, globallashuv, raqamli muhit, turizm bosimi, urbanizatsiya va madaniy merosni tijoratlashtirish tendensiyalari kuchaygan hozirgi davrda YUNESKO bilan hamkorlikni yangicha nazariy va metodologik asosda ko‘rib chiqish zarurati ortmoqda[8]. Chunki har bir ro‘yxatga kiritilgan yodgorlik yoki xalqaro tadbir ortida muhofaza rejimi, mahalliy hamjamiyat manfaatlari, iqtisodiy foyda, ilmiy ekspertiza, xalqaro imij va davlat siyosati o‘rtasidagi muvozanat masalasi turadi. Shuning uchun ham maqolada O‘zbekiston–YUNESKO munosabatlarining rivojlanish dinamikasi, strategik yo‘nalishlari, ilmiy talqinlari va istiqboldagi institutsional vazifalari uzviy birlikda o‘rganiladi.

Adabiyotlar tahlili: O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligiga oid ilmiy adabiyotlarni tahlil qilishda avvalo Sadriddin Akramovich Rakhimov va Munisa Sabirovna Mukhamedova tadqiqotlari mazkur mavzuning turli qirralarini ochib berishi bilan e’tiborni tortadi. S.A. Rakhimovning Google Scholar orqali qidiriladigan nashrlarida, xususan "Cooperation between the Republic of Uzbekistan and UNESCO on the development of international cultural and humanitarian relations" nomli maqolasida hamkorlik xalqaro madaniy-gumanitar aloqalarning barqaror rivojlanish omili sifatida talqin qilinadi[9]. Olimning yondashuvida YUNESKO bilan munosabatlar O‘zbekiston tashqi siyosatining madaniy segmenti, ya’ni moddiy va nomoddiy merosni asrash, ta’lim va ilmiy hamkorlikni kengaytirish, mintaqaviy barqarorlikni mustahkamlash hamda davlatning xalqaro nufuzini oshirishga xizmat qiluvchi ko‘p funksiyali diplomatik mexanizm sifatida izohlanadi. Rakhimov tadqiqotining muhim jihati shundaki, u YUNESKOni O‘zbekistonning faqat tarixiy yodgorliklarini targ‘ib qiluvchi tashkilot sifatida emas, balki madaniy almashinuv, ilmiy loyihalar, xalqaro institutlar va ta’lim islohotlari o‘rtasida uzviy aloqa o‘rnatuvchi institutsional hamkor sifatida ko‘rsatadi. Bu nuqtayi nazar maqola mavzusi uchun alohida ahamiyatga ega, chunki strategik yo‘nalishlarni aniqlashda madaniy merosni muhofaza qilish bilan inson kapitalini rivojlantirish, ta’lim sifati va innovatsion hamkorlikni bir tizimda ko‘rish zarur. M.S. Mukhamedova ilmiy izlanishlarida esa O‘zbekistondagi tarixiy-madaniy obyektlar, muzeylar, muzey-turizm infratuzilmasi va madaniy merosdan foydalanish jarayonlari tarixiy hamda amaliy kontekstda tahlil qilinadi[10]. Uning muzeyshunoslik va madaniy turizmga oid ishlari YUNESKO bilan hamkorlikning muhim ichki shartini, ya’ni xalqaro ro‘yxatga kiritilgan yoki nomzod sifatida ilgari surilayotgan meros obyektlari atrofida ilmiy asoslangan interpretatsiya, ekspozitsiya, marshrutlashtirish va turistik xizmatlar tizimini yaratish zarurligini ko'rsatadi. Mukhamedova yondashuvida tarixiy-madaniy meros shunchaki saqlanishi lozim bo‘lgan moddiy obyekt emas, balki ta’limiy, iqtisodiy, estetik va kommunikativ qiymat ishlab chiqaruvchi madaniy resurs sifatida namoyon bo‘ladi. Rakhimov va Mukhamedova qarashlarini uzviy bog‘laganda, O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligi ikki pog‘onali ilmiy modelda tushuntirilishi mumkin: birinchi pog‘ona xalqaro diplomatik-me’yoriy hamkorlik, ikkinchi pog‘ona esa milliy merosni boshqarish, muzeylashtirish, turizmga moslashtirish va ilmiy kommunikatsiya qilish jarayonidir. Demak, Rakhimov makrodarajadagi gumanitar diplomatiya va institutsional aloqalarni yoritgan bo‘lsa, Mukhamedova mikrodarajadagi meros obyektlarining ijtimoiy-madaniy funksionalligi, muzey-turizm tizimidagi o‘rni hamda ilmiy interpretatsiya masalalariga urg‘u beradi. Ushbu ikki ilmiy yondashuvni integratsiyalash O‘zbekiston–YUNESKO munosabatlarining strategik yo‘nalishlarini chuqurroq anglash imkonini beradi: xalqaro tan olinishning o‘zi yetarli emas, u milliy darajada puxta boshqaruv, ilmiy hujjatlashtirish, mahalliy hamjamiyat ishtiroki, turizm infratuzilmasi va ta’limiy kontent bilan qo‘llab-quvvatlangandagina barqaror natija beradi. Shu sababli adabiyotlar tahlili mazkur maqolaning nazariy asosini ham diplomatiya, ham merosshunoslik, ham muzeyshunoslik, ham barqaror turizm konsepsiyalarining kesishgan nuqtasida joylashtiradi.

Metodologik qism: Mazkur maqolada O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligining rivojlanishi va strategik yo‘nalishlarini aniqlash uchun kompleks, fanlararo va ko'p bosqichli metodologik yondashuv qo‘llanildi; avvalo tarixiy-genetik metod orqali hamkorlikning 1993-yildagi a’zolikdan boshlangan institutsional shakllanishi, 1996-yilda YUNESKO vakolatxonasining ochilishi, keyingi

davrlardagi meros, ta’lim va ilmiy loyihalar bilan kengayishi hamda 2025-yil Samarqand bosqichigacha bo‘lgan evolyutsion dinamikasi izchil rekonstruksiya qilindi, qiyosiy-tahliliy metod esa O‘zbekistonning YUNESKO doirasidagi faoliyatini boshqa davlatlar tajribasi bilan umumiy nazariy tekislikda solishtirish, ayniqsa moddiy meros, nomoddiy meros, ta’lim islohotlari va innovatsion hamkorlik yo‘nalishlaridagi o‘xshash hamda farqli omillarni ajratish imkonini berdi; institutsional-huquqiy tahlil metodi YUNESKO konvensiyalari, milliy madaniy meros siyosati, xalqaro ro‘yxatlar, vakolatli organlar va milliy komissiya faoliyati o‘rtasidagi me’yoriy bog‘lanishlarni ochishga xizmat qildi, kontent-analiz metodi esa YUNESKOning rasmiy axborotlari, xalqaro ilmiy maqolalar, davlat idoralari ma’lumotlari va meros obyektlariga oid hujjatlarda takrorlanuvchi asosiy tushunchalar, ya’ni "barqaror rivojlanish", "madaniy xilma-xillik", "ta’lim sifati", "nomoddiy meros", "jamoatchilik ishtiroki" va "innovatsion hamkorlik" kategoriyalarini tizimlashtirish uchun qo‘llanildi; tizimli yondashuv yordamida hamkorlik alohida voqealar majmui emas, balki ta’lim, fan, madaniyat, kommunikatsiya, turizm, ekologik muhofaza, raqamli texnologiyalar va xalqaro imijni birlashtiruvchi integrativ mexanizm sifatida tahlil qilindi; diskurs-tahlil metodi esa YUNESKO atrofidagi ilmiy bahslarda merosning kim tomonidan, qanday til va qaysi manfaatlar asosida talqin qilinishi muammosini aniqlashda muhim bo‘ldi, chunki O‘zbekiston misolida ham merosni xalqaro ro‘yxatlarga kiritish, uni turizm resursiga aylantirish va mahalliy hamjamiyat manfaatlarini himoya qilish o‘rtasida nozik muvozanat mavjud; shuningdek, maqolada ekspert-mantiqiy umumlashtirish metodi yordamida O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligining istiqboldagi ustuvor yo‘nalishlari, jumladan, meros obyektlari boshqaruvini modernizatsiya qilish, ta’lim sifatini xalqaro standartlar bilan uyg‘unlashtirish, UNESCO Chairs tarmog‘ini kuchaytirish, nomoddiy merosni raqamli hujjatlashtirish, sun’iy intellekt etikasi bo‘yicha Beruniy mukofoti doirasida ilmiy aloqalarni kengaytirish va mintaqaviy madaniy diplomatiyani institutsional mustahkamlash kabi vazifalar konseptual tarzda ishlab chiqildi; metodologiyaning bunday birlashtirilgan shakli mavzuni faqat tarixiy bayon qilish bilan cheklanmasdan, mavjud hamkorlikni sabab-oqibat munosabatlari, strategik manfaatlar, ilmiy bahslar va amaliy boshqaruv mexanizmlari orqali tushuntirishga imkon berdi.

Natijalar: O‘zbekiston va YUNESKO hamkorligi rivojlanish bosqichlari jihatidan uch asosiy davrga ajratilishi mumkin: birinchi davr institutsional asos yaratish va xalqaro tan olinishni ta’minlash davri bo‘lib, unda a’zolik, vakolatxona, milliy komissiya va merosni muhofaza qilishga oid xalqaro huquqiy mexanizmlar ustuvorlik kasb etdi; ikkinchi davr madaniy merosni global targ‘ib qilish, tarixiy shaharlar va allomalar merosini YUNESKO maydoniga olib chiqish, yirik yubileylar, ilmiy anjumanlar va restavratsiya tashabbuslari orqali milliy madaniy kapitalni xalqaro darajada mustahkamlash bilan tavsiflandi; uchinchi davr esa hamkorlikning strategik diversifikatsiyasi, ya’ni ta’lim, fan, innovatsiya, raqamli meros, ekologik muhofaza, sun’iy intellekt etikasi va mintaqaviy diplomatiya yo‘nalishlari bilan boyishi sifatida namoyon bo‘ldi. Mazkur evolyutsiya O‘zbekiston–YUNESKO aloqalarida "madaniy merosni ro‘yxatga kiritish"dan "madaniy merosni boshqarish va rivojlanish resursiga aylantirish" paradigmasiga o‘tilganini ko'rsatadi. Butunjahon merosi ro‘yxatidagi Ichan qal’a, Buxoro tarixiy markazi, Shahrisabz tarixiy markazi, Samarqand – madaniyatlar chorrahasi, shuningdek, G‘arbiy Tyanshan, Zarafshon-Qoraqum yo‘lagi va Turon sovuq cho‘llari kabi obyektlar O‘zbekistonning xalqaro meros diplomatiyasida moddiy va tabiiy merosni uyg‘un namoyon etadi. Nomoddiy meros yo‘nalishida Shashmaqom, Boysun madaniy makoni, Katta ashula, Askiya, Palov madaniyati, Lazgi, miniatyura, baxshichilik, kulolchilik san’ati va boshqa elementlarning xalqaro e’tirof etilishi milliy identitetning tirik an’analar orqali global muloqotga kirishini ta’minlamoqda.

Muhokama: Muhokama jarayonida O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligining ilmiy talqini xorijiy olimlar Laurajane Smith va Lynn Meskell qarashlari o‘rtasidagi nazariy polemika fonida yanada murakkab mazmun kasb etadi. Laurajane Smith "authorized heritage discourse" konsepsiyasi orqali merosni faqat qadimiy bino, yodgorlik yoki estetik obyekt sifatida emas, balki muayyan

ekspertlar, davlat institutlari va xalqaro tashkilotlar tomonidan tanlanadigan, nomlanadigan va boshqariladigan diskursiv konstruksiya sifatida tushuntiradi. Uning pozitsiyasiga ko'ra, UNESCOga o‘xshash global institutlar merosni xalqaro himoyaga olish bilan birga, ayrim hollarda mahalliy hamjamiyatlarning kundalik tajribasi, norasmiy xotirasi va ijtimoiy manfaatlarini chetga surib qo‘yishi mumkin. Bu nuqtayi nazar O‘zbekiston sharoitida muhim, chunki Samarqand, Buxoro yoki Xivadagi yodgorliklar xalqaro turizm va milliy iftixor manbai bo‘lishi bilan birga, ularning atrofida yashovchi aholining ijtimoiy ehtiyojlari, tarixiy muhitning yashovchanligi va shahar rivojlanishi bilan bog‘liq masalalarni ham yuzaga chiqaradi. Lynn Meskell esa YUNESKO Butunjahon merosi tizimini global siyosat, suverenitet, davlatlararo kelishuv va xalqaro diplomatik manfaatlar kesishadigan maydon sifatida tahlil qiladi. Uning tanqidiy yondashuvida meros ro‘yxatlari faqat ilmiy ekspertiza natijasi emas, balki davlatlar o‘rtasidagi obro‘, muzokara, siyosiy paktlashuv va xalqaro maqom uchun kurash jarayonlari bilan ham bog‘liq. Smith va Meskell o‘rtasidagi bahsni O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligiga tatbiq etganda ikki xil metodologik ogohlantirish yuzaga chiqadi: birinchidan, merosni xalqaro ro‘yxatga kiritish mahalliy hamjamiyatning real manfaatlari, turmush tarzi va tarixiy xotirasidan uzilmasligi kerak; ikkinchidan, xalqaro e’tirof davlatning diplomatik mavqeini oshirsa-da, bu jarayon ilmiy asoslangan boshqaruv, shaffof rejalashtirish va uzoq muddatli muhofaza majburiyatlari bilan qo‘llab-quvvatlanmasa, u faqat ramziy kapital darajasida qolib ketishi mumkin.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston–YUNESKO hamkorligi mustaqillikdan keyingi davrda bosqichma-bosqich rivojlanib, dastlab madaniy merosni xalqaro e’tirof ettirishga qaratilgan diplomatik aloqadan bugungi kunda ta’lim, fan, innovatsiya, nomoddiy meros, raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt etikasi va barqaror rivojlanishni qamrab oluvchi strategik sheriklikka aylandi. Tadqiqot O‘zbekiston uchun YUNESKO maydoni milliy tarixiy xotirani global madaniy makonga olib chiqish, xalqaro ekspertiza va me’yoriy himoyadan foydalanish, ta’lim islohotlarini SDG 4 talablari bilan uyg‘unlashtirish hamda mamlakatning mintaqaviy gumanitar yetakchiligini mustahkamlash imkoniyatini berayotganini ko'rsatdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Shodiyeva S. O ‘zbekistonning moddiy va nomodiy madaniy merosiobyektlarining yunesko madaniy merosi ro ‘yxatigakiritilish //ilm-fan taraqqiyoti. – 2026. – T. 1. – №. 1. – C. 11-15.
2. Asrorxo‘jayeva M. O ‘zbekistonning zamonaviy madaniy diplomatiyasi: yangi tendensiyalar va xalqaro tajriba //integration of education and science: global challenges and solutions. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 414-423.
3. Ergashbaev S. O ‘zbekiston sharoitida uzluksiz ta’lim tizimi orqali yoshlarning ma’naviy dunyoqarashini rivojlantirish //Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 314-316.
4. Abdimo‘minov O. Markaziy osiyo davlatlarining yunesko bilan ta’lim va ilm-fan sohadasidagi hamkorligi //«acta nuuz». – 2025. – T. 1. – №. 1.2. – C. 4-6.
5. Sultonova A. O ‘zbekistion tarixini o ‘rganish bo ‘yicha xalqaro arxeologik ekspeditsiyalarining o ‘rni va ahamiyati //integration of education and science: global challenges and solutions. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 534-537.
6. Mardonov A. M. Ozbekistonda madaniy me’rosni saqlashga qaratilgan e’tibor va tashkiliy ishlar //zamonaviy ta’lim tizimini rivojlantirish va unga qaratilgan kreativ g’oyalar, takliflar va yechimlar. – 2026. – T. 8. – №. 84. – C. 145-150.
7. Galiyev S. V., Xalilova S. M. Samarqand qadamjolari–o ‘zbekiston ziyorat turizmining strategik omili //International Conference on Global Studies. – 2026. – T. 2. – №. 1. – C. 34-39.
8. Diloram M., Shahbozbek E. Editorial basis of the development of the spiritual world view of youths in uzbekistan //Global Science Review. – 2025. – T. 4. – №. 5. – C. 207-215.
9. Rustamova J. Ta’limni rivojlantirish bo ‘yicha o ‘zbekiston-yunesko munosabatlari //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2026. – T. 6. – №. 1. – C. 289-296.